

İktisadi Plân Anlayışı İçinde Bütçe Kavramı ve Plânlamadaki Başarı

Yazan :
Mehmet SALİHOĞLU
Yük. Müh.

İktisadi plân, bir memleketin bütün iktisadi kaynaklarının belli bir süre içinde, belli hedeflere (meselâ istenen bir millî gelir düzeyine) erişmek üzere kullanılmasını sağlamak için öncelik sırasına göre alınacak tedbirlerin bütünü diye tarif edilebilir.

Az gelişmiş memleketlerin kalkınması, bir düşünüşe göre, ancak plânlı ekonomi ile mümkündür. Çünkü böyle memleketlerde serbest piyasa mekanizmasındaki sermaye ve teşebbüs faktörleri kıttır. Mevcutlar da monopol kurmak suretile, kendileri için, kolay ve güvenli kazanç alanlarına yönelirler. Bu yüzden de sosyal bakımdan yararlı, fakat sermaye için rizikolu ve uzun vâdeli işler, sahipsiz kalır.

Klasik iktisatçılar, serbest piyasa mekanizmasının kendi kendini dengeleme gücü olduğuna inanırlardı. Bir an için bunun doğru olduğu kabul edilse bile, ne yazık ki bu düzenleyici etkisini, serbest piyasa mekanizması, ancak hata meydana çıktıktan, yani toplum zarar gördükten sonra belli etmeğe başlar. Az gelişmiş memleketlerin ise, zaman ve kaynak yitirmeye ve israf etmeye güçleri yoktur. Bu bakımdan, az gelişmiş memleketlerin sihatli tahmin ve hesaplara dayanan plânlar yapmaları, böylece, maddi olanaklarını, rasyonel bir düzen içinde kullanmaları, akla en uygun düşen bir yol sayılmak gerektir. Hem, iktisadi plâncılık, sadece bir rejim, bir doktrin meselesi değil, bir alet, bir tekniktir. Her sosyalist memleket plâncıdır ama, her plâncı memleket sosyalist olmak zorunda değildir. Bunun en canlı örneklerinden biri, 1929 buhranının getirdiği iktisadi ve sosyal yıkıntıları ortadan kaldırmak için, Roosevelt'in başkanlığı altında 1933 te uygulamaya başladığı «new deal» yani, yeni plân, yeni düzen tatbikatı ile, Birleşik Amerika'dır. Bugün İsveç, İngiltere, Fransa, İtalya, Holanda v.s. de derece derece plâncı bir ekonomi uygulamaktadırlar.

Demek ki, iktisadi plâncılık, özel mülkiyet rejimlerinde de pekâlâ uygulanabilmektedir. Ancak, iktisadi plâncılığın serbest liberal piyasa düzeni ile uzlaşamayacağı da tabiidir. Ne var ki, plân uygulanmasında hükümet, şiddet ve baskı metodları kullanacağı yerde, uyarıcı, şevkendirici, inandırıcı bir yol tutarsa, serbest piyasa düzeninin alacağı yaralar da hafif olur.

BİR PLÂN NASIL HAZIRLANMALIDIR?

Yapılacak işler, şu sıra ile ele alınabilir :

1 — Önce, memleketin iktisadi imkânlarını ve kaynaklarını tespit etmek gerektir. Yani, tüm kaynakların envanteri çıkarılmalıdır.

2 — Sonra, kalkınmanın hızını ve yatırımların hacmini tayin etmelidir. Bu, politik bir karar konusudur. Ve memleketin toptan kalkınmasının zaman içinde hangi etkenlere dayanması gerekli ise, onlara öncelik vermeyi emreder. Bizde Devlet Plânlama Müsteşarlığı, kalkınma hızı olarak yıllık % 7 millî gelir artışı kabul etmiştir. Bu hızın gerektirdiği yatırım hacmi de % 18 dir (yani millî gelirin % 18 i).

3 — Plânın hedefleri tespit edilmelidir; yani nereye varılmak istendiği belirtilmelidir.

4 — Plânın uygulanması için alınacak tedbirler ve kurulacak teşkilâtın hazırlanması gerektir. Bu da geniş ölçüde bir eğitim ve personel işidir.

Plânlı ekonomi, bir fedakârlık, bir kemerleri sıkma ve gelecek için yokluğa katlanma ekonomisidir. O bakımdan, yoksunlukların, fedakârlıkların adalete uygun şekilde paylaşılması şarttır, teşvik kadar, ölçülü bir zor kullanmayı da gerektirebilir. Hükümet, plân gereğince alacağı tedbirlerde asla tâvize sapmamalı,

(plâna ait hataların düzeltilmesi hariç) hiç bir adımını geri almamalıdır.

Şimdi, eldeki yatırım olanaklarının çeşitli projeler arasında hangi sıra ve ölçüde dağıtılması gerektiği hususunda kullanılması mümkün kriterlere gelelim.

Bu kriterlerden biri H/S dir. Buradaki H, millî hâsıla, yani yatırım süresi boyunca sağlanacak hâsılanın yıllık ortalamasıdır. Hâsılanın ise yaratılan ilâve kıymetler olduğunu biliyoruz. S, millî sermayedir.

İkinci kriter, kalifiye personel dir. Her işin baş etkeni, muhakkak ki insandır. Onun için, işçisile, ustasile, uzmanı ile ve yönetmeniyle, ne derece yetişkin bir kadroya sahip olunursa yatırımların verimi de o derece yüksek olur. Üstelik bu yetişkin elemanların plânın gayelerine inanmaları da gereklidir.

Üçüncü kriter de kalkınma esnasında gelecekteki talep bünyesinin tahminidir. Böylece, istihsal edilecek malların, yani, gelecekteki arzın, karşılanması sağlanarak, denge şartları hazırlanmış olabilir.

Şüphesiz, bu kriterlerin pratik değeri yüksek değildir. Hattâ, teorik bir plânda kaldıktan sonra, en iyi plânın, toplumun belli bir süre içindeki ihtiyaçlarını aynı marjinal seviyede tatmin edecek iktisadi faaliyetler programı olduğu dahi, söylenebilir ama, eşit marjinal tatmin seviyesini tespit etmek kolay değildir. Burada sezisler de işin içine girer.

Az gelişmiş memleketlerde, iktisadi kalkınma ne derece plâna bağlı ise, plânın uygulanmasının verimli bir şekilde yürütülmesi de, iyi yetişmiş, sağlam karakterli ve bilgili personele bağlıdır. Sonuç olarak bu konuda diyebiliriz ki: Bir memleketin sosyal, siyasal, hattâ felsefi inançlarında eğitim ve kültür yolu ile gerekli değişiklikler yapılmadan, o memlekette bir kalkınmayı başarmak mümkün değildir. Az gelişmiş

bir memlekette kalkınmanın sırf ekonomik olan yönü ise, ancak iktisadi plânla yürütülebilir. Devletin oldukça ayrıntılı olan müdahaleleri, bir plân disiplini içine alınmazsa, beklenen sonuç elde edilemez. İsrarlara, kaçaklara yer kalır. Böyle olunca da iktisadi kalkınma esnasında karşılaşılabilecek enflasyon ve ödeme bilançosu açığı gibi meseleler de, bağımsız olarak değil, fakat plân içinde çözümlenmelidir.

Az gelişmiş memleketlerde marjinal istihlak temayülü, (yani, ilâve istihlâkın ilâve gelire nispeti) çok yüksektir. İhtiyaçlar baskı altında tutulduğu için, ele geçen gelir büyük ölçüde onların tatminine harcanacak, yani tasarruf temayülü azalarak, yatırımlar, dolayısıyla iktisadi kalkınma yavaşlayacaktır. Bunun için artan geliri, istihlak edilmekten kurtarmak gerektir. Vergileme, sağlam ve geniş bir teşkilât istediği için, astarı yüzünden pahalı bir çözümdür. En iyi şekli, gelir artışlarını belli ve kontrolü mümkün ellerde toplayarak, sınaî yatırıma akmasını sağlamak olarak düşünülebilir. Bu da, sermayenin sayılı ellerde birikmesi, yani gelir dağılımının adaletsiz olması, sosyal huzursuzluklara sebep olur. Ekonomik düşüncenin, sosyal adalete aykırı düşün bir niteliği, üzerinde durulmağa değer bir nokta olup, her ikisinin «asgarî müşterekliğini» bulmak suretile uzlaştırıcı bir çözüm yoluna gitmek daha yerinde olur düşüncesindeyiz.

Plânlanmanın yürütmesi, konjonktüre uygun bütçe tatbikatları ile mümkün olabilir. Buna göre «enflasyon» zamanlarındaki bütçe ile «depresyon» zamanlarındaki bütçe, yatırımlar bakımından farklı olacaktır. Bunu incelemeden önce devlet bütçesine bir göz atalım :

Bütçe, devlet daire ve müesseselerinin bir yıllık gelir ve giderlerine ilişkin tahminleri kapsıyan bir tablodur. Bütçenin başlıca beş görevi vardır :

1 — İktisadi ve mali görev : Bütçe ulusal ekonomide, denge sağlar. Mali bir düzen içinde çeşitli yardımlar (sübvansyonlar), yoksul sınıflar lehine tedbirler, yatırımların bir yıla düşen dilimleriyle onların finansman kaynakları, vergiler,

türlü kamu hizmetlerinin ve millî gelirin yeniden dağılımını düzenlenmesi bütçede bölüm ve maddeler halinde belirtilmelidir.

Çağdaş maliyeciler yukarıda saydığımız görevleri yerine getirebilecek bütçenin millî muhasebe hesaplarına dayanması gerektiği noktasında birleşiktirler. Bugün sadece devlet muhasebesine dayanan bütçe anlayışı, basit, modası geçmiş bir anlayış kabul edilmektedir. Taahhüt, tahakkuk, verile emri esasına dayanan devlet muhasebesinin, çok dar bir anlama bağlı olduğu meydandadır.

2 — Bütçenin hukukî görevi : Bütçe, parlâmentodan çıktığı, ancak o şekilde uygulanma gücü kazandığı için de, bir kanun niteliğinde gözüktür. Bir bakıma göre ise, idari teşkilâta verilen bir direktiftir bütçe. Tam anlamı ile kanun sayılamaz.

Bizde ise, 1050 sayılı kanuna göre bütçe bir kanundur. Ancak, özel anlamda bir kanun olduğunu unutmamak gerektir. Çünkü kanunlar kesin olarak uygulanmak için yapılır. Müeyyideleri ağırdır; oysa bütçe, bu kesinlik ilkesine yüzde yüz uymaz. Bütçede belirtilen bir hizmetin yapılmamasının, cezaî bir müeyyidesi yoktur.

3 — Bütçenin siyasi görevi : Bütçe parlâmentolara hükûmeti denetleme olanağı (imkânı) sağlar. Çünkü, bir yılda yapılması gereken kamu hizmetlerine ait bir program, bir direktiftir. Siyasal güçlerin, icraya yönelmiş bir tablosudur.

4 — Bütçenin denetleme görevi : Bütçenin uygulanmasının bazı müeyyideleri vardır. Parlâmento, bununla ilgili olarak hükûmeti düşürmeye kadar gidebilir.

5 — Bütçenin konjonktürel görevi : Bütçe politikasının konjonktüre göre düzenlenmesi, yani enflasyon ve depresyon zamanlarına göre bütçeye fazlalık, yahut açık verdirilmesidir.

MODERN BÜTÇENİN ÖZELLİKLERİ

1 — Bütçe, fonksiyonel olmalıdır; yani bütçe tertipleri devletin görevlerinin niteliğine göre yapılmalıdır. Bu özellik, yapılacak işlere, görülecek hizmetlere, bütçede bir ön-

celik verilmesine, işlerin ekonomik ve sosyal değerlerinin belirtilmesine yarar.

2 — Bütçe sadece gelir ve gider tahminlerini kapsamamalı millî muhasebeye dayanan, bir çalışma programı niteliğinde de olmalıdır.

3 — Bütçe, mâmelek muhasebesine de dayanmalı, mâmelek (demirbaş, taşınmaz ve tüketilen) hareketler de nakitlerle birlikte bütçede görülebilmelidir.

4 — Bütün kamu bütçeleri, birbirinin bağlantılı olmalıdır.

5 — Kamu muhasebesi, millî muhasebeye dayanmalıdır.

BÜTÇENİN GENEL İLKELERİ

Bütçe kavramı, ister klasik bütçe olsun, ister modern bütçe, bazı değişmez ilkelere dayanır. Şimdi bunları, kısaca gözden geçirelim.

1 — Bütçede genellik yahut gayri sâfillik ilkesi : Bu ilke, gelirlerin de, giderlerin de, bütçede gayri safi miktarları ile gösterilmesi demektir. Böylece hizmet ve harcamaların denetimi kolaylaşır. Bunun da istisnaları yok değildir. Örneğin, devletçe idare edilen bazı kurumlar (Millî Piyango, Radyo, Tekel v.s.) gibi. Bunların gelirleri, bütçelere safi miktarlar olarak girmektedir.

2 — Gelirlerin tahsis edilmemesi ilkesi : Buna hazine birliği prensibi de denir. Belli gelirlerin, belli hizmetlere tahsis edilmesini gerektiren bir prensip olup, bunun da istisnaları vardır. Akaryakıt gelirlerinin Karayollarına tahsisi gibi.

3 — Bütçede birlik ilkesi : Devletin bütün gelir ve giderlerinin, bütçede yer almasını isteyen bir prensip olup, bu da, kamu harcamalarının denetimini kolaylaştırır, ve maliye politikasına hükûmetin hâkim olmasını sağlar. Ancak bunun da istisnaları vardır: Olağanüstü bütçeler, sınaî bütçeler gibi. Keza, bütçe dışı harcamalar da var: Amerikan yardımı v.s. gibi.

4 — Bütçede açıklık (vüzu) ilkesi : Cârî giderlerle yatırım giderlerinin ayrı ayrı gösterilmesi, bütçenin kolay anlaşılır olması demektir. Gelirler de, kaynakları yönünden iyi belirtilmiş olmalıdır.

5 — Ödenek verilmesi, yahut tahsis ilkesi : Bütçeye giren bütün gelirler toplamından, her hizmet ve

ya hizmet gurupları için, belli miktarlarda ödenek ayırıp göstermeyi gerektirir. Bu ilkenin sonucu olarak da : a) Belli bir maksada verilen ödenek, ancak o maksat için kullanılabilir. b) Bölümler (fasıllar) arasındaki aktarmalar, ancak parlâmentoca yapılır. c) Maddeler arası aktarmalar, ancak Maliye Bakanlığının izni ile yapılabilir. d) Taahhütler, o maksat için ayrılmış bulunan ödeneği aşamaz. e) Verile emrine bağlama, tahakkuk ve ödeme, ödenekle bağlıdır. f) Her harcama, ancak o bütçe yılı içinde yapılabilir. Kullanılmayan ödenekler, öteki yıla aktarılamaz (Yanar).

İleriki yıllara uzanan (sâri) işler için, özel kanun çıkarmak gerektir.

6 — Bütçenin yıllık olması ilkesi : Bütçenin, devlet, daire ve müesseselerinin bir yıl içinde görecekları hizmetlere ilişkin giderlerle yıllık gelirleri kapsaması demektir.

7 — Bütçede samimilik ilkesi : Gelirlerin, yaklaşık da olsa, doğru, samimi ve belirli tahminlere dayanarak hesaplanması demektir.

Bütçe, merkeletin ekonomik gerçeklerine dayanmalı, kâğıt üzerinde şişirilmiş bir rakamlar dağıtıcı olmamalıdır.

Şimdi plân anlayışı ve konjonktür yönünden bütçenin incelenmesine geçelim.

ENFLASYON ZAMANINDAKİ BÜTÇE

Enflasyon, mecmu talebin, mecmu arzdan fazla olması yüzünden, fiatlar genel seviyesinin devamlı surette yükselmesi demek olduğuna göre enflasyon bütçelerinin fazlalık vermesi, yani, talebin kısılması gerekecektir. Bir ekonomide, Mecmu talep — Özel sektördeki istihlak + Devlet sektöründeki yatırım + İhracat toplamı olduğuna göre, bir yandan mecmu arzı, mecmu talep seviyesine çıkaracak uzun vâdeli yatırımlara girerken, öte yandan kısa vâdeli olarak da talebi azaltıcı tedbirler almalı, yani bütçenin fazlalık vermesi sağlanmalıdır. Talebin kısılması ise, bütçe yolu ile, ancak kısmen mümkün olabilir. Bu da, politik şartlar uygun olmak şartı ile millî savunma giderleri ile idari giderleri kısmak yoluyla olabilir

(personel ve kırtasiye masrafları.) Öbür kamu giderlerini kısmak, toplumun gelişmesini durdurabileceği için tavsiye edilemez. Özel sektördeki likiditeyi emmedikçe, esasen devlet sektöründeki masraf kısıntısı da umulan sonucu tek başına veremez. Uzun vâdeli yatırımlar, daha çok tüketim (istihlak) maddeleri sanayii ile, eğitim yatırımları olmalı, yol, demiryolu, baraj, liman gibi enfrakstrüktür yatırımlarsa, kısılmalıdır.

DEPRESYON ZAMANINDAKİ BÜTÇE

Depresyonda, mecmu arzın, mecmu talepten fazla olması yüzünden, fiatlar genel seviyesinin devamlı olarak düşmesi olduğuna göre, talebi arttırıcı, yahut arzı azaltıcı tedbirler almayı gerektirir. Arzın kısılması, işsizliğe sebep olacağından, talebi arttırmak yoluna gidilmeli, yani bütçeye açık verdirilmelidir. Bu da cari istihlak kalemleri ve yatırımları arttırarak olacaktır. Böyle zamanlarda, talebi besliyecek hem uzun, hem kısa vâdeli yatırımlara önem verilmeli, meselâ, büyük ölçüde enfrakstrüktür yatırımlarına (yol, su, liman v.s.) girilmelidir.

Yatırımlar için, Türk parası olarak sermaye de yetmez. Döviz ihtiyacı vardır. Çünkü, gereken teçhizat, çoğunlukla dışarıdan gelecektir.

Döviz ise, — dış yardım yoksa — ihracatla ancak elde edilebilir. O halde hem ihracatı arttırmak, hem de ithalatı kısmak gerekecektir. Demek ki, yeni sanayiler kurarken, ihracatı arttıran ve ithalatı ikame eden sanayiler kurmak yoluna gidilmelidir. İç tasarruf ne olursa olsun döviz olmadan gelişmenin hızlanması mümkün değildir.

İthalatı kısımda da fazla ileriye gidilemeyeceği tabiidir. İnsanlar, harcaabilme imkânı olmazsa fazla çalışmazlar; dolayısı ile gelir düşer. Oysa plândan beklenen, millî gelirden belli bir artış sağlamaktır.

Gelir dağılışı da, iktisadî plâncılıkta gözönünde tutulacak bir husustur. Çünkü, gelir dağılışı, bir millî istihsal tablosu meydana getirir. Gelir dağılışı öyle düzenliyebiliriz ki istihsalın karakteri de değişir. Plân hakkında bunları söyledikten

sonra, bütçe ile plânın ilintilerine geçebiliriz :

Bütçe nedir? Devletin bir yıllık gelir ve giderlerini dengelemeğe çalışan ve bir yıl zarfında yapacağı işleri gösteren bir faaliyet programıdır. Oldukça statik karakterde, özel bir kanundur. Halbuki plân, 5-15 yıl içinde yapılacak işleri gösteren ve onlara öncelik sırası veren bir genel faaliyet tablosu olduğu ve içine hem devletin, hem de özel sektörün yapacağı işler girdiği için, geleceği inşa etmeğe yönelmiş, dinamik bir tasarıdır. Bütçe, yine plânda tespit edilmiş olan ve fakat bir yıl içinde sadece devlet tarafından yapılacak işleri de içine alan, büyük kısmı cari işlere ait bir faaliyet listesidir.

Bütçenin içinde, cari masraflar dışındaki kalemler, yani yatırım kalemleri, plânda, 1-5 yıl içinde bitmesi düşünülen işlerin sadece resmî sektöre ait bir yıla isabet eden kısmını gösterir.

Bütçe hazırlanırken, sosyal marjinal fayda prensibine göre işlere öncelik verilmeli, yani, plân içindeki belirtilmiş işler seçilirken, toplum için son faydası maksimum olacak bir sıra takip edilmelidir. Başka bir deyimle, sınaî, zirai ve sosyal yatırımlar yapılırken, bunların tek başına değil, birbirine fayda ekliyen bir sıra ve düzenle yapılmasına çalışılmalı, enerji zaman ve kaynak israfına meydan verilmemelidir.

Plân tatbikatının bir parçasının bütçe yolu ile yapıldığı muhakkaktır. O halde bütçenin, daha geniş verilere dayanan ve son (nihai) sosyal ve ekonomik faydası yüksek olan plânın emrinde, onun âdeti kısmi bir tatbikat programı olması gerektir. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki, bütçesiz bir plân, hayali bir kâğıt parçasından ibarettir. Böylece, yatırımlar «nihai fayda» bakımından da kontrol edilmiş olur. Bunun ise, ancak plânın sağlam istatistik bilgilere ve memleket gerçeklerine dayanılarak hazırlanmış olmasına bağlı olduğu apaçıktır.

PLÂNLAMADA BAŞARI

İhtiyaçların kaynaklara ve kaynakların ihtiyaçlara uydurulması :

Bir yandan nüfusun, bir yandan ihtiyaçların günden güne arttı-

gını biliyoruz. Kaynaklar ise, memleketler arasında tabiaten nisbetsiz bir şekilde dağılmış bulunmaktadır. O halde, artan nüfuslar da gözönünde bulundurularak, kaynaklar bakımından uluslararası bir işbirliği yapılması zorunludur. Uluslar da artık bu gerçeği anlamağa başlamışlardır. Plânlama yapılırken, uluslararası imkânları da hesaba katmak yerinde olur. Yapılmış olan büyük bir plânın içinde küçük küçük sektör plânları, bunların içinde de tatbikat programları olacağı düşünülürse, plânlamanın bir ağacın gövdesi ile dallarına benzediği görülür. Program, plânın gösterdiği hedefe varmak için kullanılan tafsilât teknikleri olup işin bu seviyesi tamamen mühendislerin, teknisyenlerin, tatbikatçıların alanına girer. Plânlamanın ana şeması ise, politikacıların, iktisatçıların, sosyologların ve fikir adamlarının alanına girer.

Bir plânın gerçekleşmesi, aynı zamanda idarî bir programın varlığını da gerektirir. Böyle bir program ise, plânlama, teşkilât, kumanda, koordinasyon ve kontrol gibi beş idarî işlemi içine alır.

Plânlama yetkisinin karar ve denetleme yetkisine sahip katların elinde olması, plânın yürüyebilmesinin şartlarındandır. Öte yandan, yine plânın uygulanmasındaki başarılı şartlarından başkası da, her seviyedeki elemanların, plânın hedefleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve

doğruluğuna inanmalarıdır. Uygulayıcıların inanmadığı, gönülden katılmadığı bir plân yürüyemez.

Plânlamanın hareket noktası, şimdiki durumun, daha iyi olacağına inanılan bir durumla değiştirilmesi olduğuna göre, kullanılacak personelin yetiştirilmesi, yani eğitimi de asla ihmal edilmemesi gereken bir önem taşıyor demektir. Plânın uygulanışı esnasında haberleşme de ihmal edilmemelidir.

Günlük işlerin yükü altında ezilen insanların, bunca önemi olan plânlama işine ayrılacak ne vakitleri, ne de enerjileri olamayacağı düşünülerek, bu işin oldukça bağımsız, özel surette kurulmuş bir organa verilmesi hemen her ileri memlekette kabul edilmiş gibidir. Bizde Devlet Plânlama Müsteşarlığı da böyle doğru bir düşünceden doğmuştur.

Bir plânın değeri, tatbik kabiliyeti ile ölçülür. Plânı, ihtiyaçlar, fikirler, inançlar doğuracağı gibi, plânın da buna karşılık, fikirlere, inançlara, bir yön verdiği söylenebilir. Böylece plân, bireysel ve toplumsal davranışları da kısmen değiştirebilecek demektir. Ancak plânı meydana getiren düşünce ve bilgilerin, geniş ölçüde, hâle ait yaklaşık değerlere, geleceğe ait tahminlere dayandığı düşünülürse, plânın, zaman zaman gözden geçirilmesi, üzerinde düzeltmeler yapılması kaçınılmaz bir iştir.

Plânlamayı yürütebilmek için,

mali imkânlardan başka başlıca 4 grup faktör vardır denilebilir :

1 — Şahsî menfaat : Plânı yürütenlerin maddî, manevî menfaatlerini tatmin etmek, meselâ mükâfat, takdirname, kâr iştiraki gibi şeyler sağlamak,

2 — Kamu menfaati inancı,

3 — Teknik zaruretler : Teknolojik gelişme de, plân fikrine kuvvet veren faktörlerdendir.

4 — Zorlama metodları.

Bu faktör guruplarından en az etkili olanının zorlama usulleri olduğunu söylemek bile fazladır. İnsanlar, zor metodları ile, güdülebilirler ama, verimli olamazlar.

Plânın uygulanıp yürütülmesini güçleştiren sebepler de şöyle özetlenebilir :

1 — Plânın teknik bakımdan iyi etüd edilmemiş olması,

2 — Plânın, gayeleri bakımından bütün ilgililerce doğru anlaşılıp kabul edilmemiş olması,

3 — Plânın rasyonalist ve determinist bir felsefeye, bir hayat anlayışına dayanmamış olması,

4 — Bazı çevrelerin, menfaat ve yanlış anlama yüzünden göstereceği tabii direnmeler, karşı koymalar.

Bütün bunların gözönünde bulundurup, mümkün olan tedbirleri alarak hazırlanacak bir plânın da, başarı şansı ivedilikle, eksik etüdlerle hazırlanmış bir plânından elbetteki yüksek olur.

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

İNŞAAT VE MÜHENDİSLİK MEVZUUNDA
TEKNİK MAKALE, HABER VE İŞ İLANLARI
İLE SİZLERİ TATMİN EDEBİLECEK VE
İHTİYAÇLARINIZA CEVAP VEREBİLECEK
M E C M U A D İ R

Atatürk Bulvarı Ökmen Apt. No. 86/10 Ankara - Yenışehir Tel: 12 13 69